

Nakloň ku mne svoje ucho, rýchlo ma vytrhni! Buď mi ochranným bralom ... aby si ma zachránil. Žalm 34,3

Predpôstna nedeľa
14.2.2021
ev. cirk. zbor Rankovce

Naši drahí milovaní, v čase cirkevného roka sme sa dostali k záveru fašiangového obdobia. V normálnom období sa v týchto chvíľach konali rôzne plesy, zábavy a veselice, aby sme o pár dní vstúpili do tichého pôstneho obdobia. Tejto nedeli sa v cirkevnom jazyku po latinsky hovorí Quinquagesima, čo v preklade znamená „50. deň“ pred Veľkou nocou. Je istým zrkadlovým obrazom Svätodušných sviatkov, ktoré sú zase 50 dní z druhej strany. Prajeme vám všetkým prítomnosť Pána Boha cez Jeho Svätého Ducha vo vašich životoch, vo vašich rodinách. Nech vám aj táto pobožnosť poslúži k vašej rodinnej nedeľnej pohode pri nohách Pánových.

Kto má záujem a možnosti, môže si na internete pozrieť aj nahrávku tejto pobožnosti. Odkaz nájdete na našej zbovej webstránke <https://ecav.rankovce.sk>.

Pred týždňom vo štvrtok sme sa na cintoríne v Bačkovíku lúčili s bratom Jánom Zajdenom (otcom Evky Godušovej). Bol síce členom košického zboru, ale rodina si želala, aby bol pochovaný na našom cintoríne. Zomrel po dlhšej nemoci 25.1.2021 vo veku 85 rokov. Nesieme na modlitbách spomínajúcu manželku, ako aj dcéru Evu a synov Michala a Jána a celú ich rodinu.

Opäť srdečne ďakujeme všetkým, ktorí nezabúdajú aj na hmotné potreby cirkevného zboru, viacerí z vás ste už poslali svoj dar na číslo zborového účtu, iní priniesli v hotovosti, ba máme aj pravidelných darcov, ktorí sa rozhodli prispievať na naše spoločenstvo pravidelne každý mesiac. Tieto potom súhrnne uvedieme na konci mesiaca.

Pri rozlúčke so svojím manželom a otcom Jánom Zajdenom spomínajúca manželka Júlia s deťmi Michalom, Evou a Jánom s ich rodinami na cirkev venovali dar 360,- €. Srdečne ďakujeme.

Ak chcete finančne prispieť a podporiť naše spoločenstvo aj vy, svoj milodar môžete poslať na účet cirkevného zboru. IBAN: SK43 0900 0000 0001 0925 5082. Prípadne ak chcete prispieť adresnejšie, na webstránke zboru nájdete aj špecifické variabilné symboly. Svoj milodar môžete odovzdať aj našim kurátorom.

„Každý (nech dá), ako si umienil v srdci, nie z neochoty alebo z prinútenia; lebo ochotného darcu miluje Boh.“ 2K 9,7

Modlime sa spolu:

Milý náš Pane nebeský, Boží Syn, ktorý prichádzaš do našej ľudskej biedy a svojím slovom nám otváraš srdcia aj oči, aby sme poznali Tvoju neskonajúcu dobrotu a svoju nehodnosť. Ty si sa dobrovoľne vydal do rúk svojich protivníkov, aby si svoj život dal ako výkupné za nás a za naše spasenie. Osvieť všetkých, pre ktorých si prišiel, aby darom Tvojej lásky a obete neopovrhovali. Nás, prosíme, nauč chápať Tvoje slovo, aby sme vedeli aj my prinášať obete v láske a tak Ťa pokorne nasledovali a oslavovali novým životom viery. Amen.

Nech sa páči,

tu sú piesne na nedeľu:

373, 271, 233, 625, 347

²³³ biblické texty (kontinuálne):

Zachariáš 5,1-4

Zjavenie Jánovo 13,10-18

evanjelium: **Lukáš 18,31-43**

Modlime sa – za spomínajúcich na zosnulého nášho spolubrata vo viere Jána Zajdena:

Svätý náš Pane a Bože, náš ľudský život sa nám z nášho pohľadu vidí síce krásny a úžasný, ale inak aj náročný a krátky. Veď počas neho od Teba dostávame toľko nádherných okamihov, ktoré spolu tvoria požehnané obdobia, keď Ťa cítime ako nášho Ochrancu, že nám neostáva Ti nič iné iba ďakovať za Tvoju lásku. Rovnako však počas našich dní zažívame aj chvíle, keď sme okolnosťami tlačení akoby k zemi a vtedy Ťa – ak žijeme aktívny život viery – cítime ako nášho Sprievodcu a Posilňovateľa. Aj za to Ti patrí naša vzdávaná vďaka. A potom prichádza koniec, naše dni sa niekedy nečakane, inokedy ako vydýchnutie po náročnom záverečnom štádiu zatvoria a nám sa zdá, že sme tu boli iba tak krátko – včera sme prišli a dnes odišli. No Ty nás aj vtedy držíš za ruku a vedieš nás dolinou tieňa smrti, aby si si nás previedol do svojej slávy. Ďakujeme Ti aj za takýto život nášho spolubrata Zajdena a myslíme na všetkých jeho blízkych; aj ich veď po dobrej ceste k správnejmu cieľu, aby cítili Tvoju blízkosť a opateru. Amen.

Ďalšie námety na modlitby:

- za našu vlastnú trpezlivosť a múdrosť v týchto náročných dňoch opatrení
- za manželstvá a rodiny v rámci vrcholiaceho Národného týždňa manželstva

Opäť ponúkame svoj čas, ak vás treba vypočuť, povzbudiť, modliť sa za vás, možno aj poradiť. Taktiež nám dajte vedieť, ak vám nemá kto pomôcť s očkovaním proti vírusu (zaregistrovať sa, ísť na samotné očkovanie). **Vaši farárovci**
Tel. čísla: 0918 828 307 – Ľ. Beňo; 0918 828 309 – M. Beňová; mail: ecav@rankovce.sk, prípadne cez sociálne siete.

Nebojte sa! Stojte pevne a uvidíte záchranu Hospodinovu! 2. kniha Mojžišova 14,13

Evanjelium podľa Jána 7,1-13: „Potom chodil Ježiš po Galilei: nechcel totiž chodiť po Judsku, lebo Židia sa usilovali zabiť Ho. Boli však blízko židovské slávnosti, a to slávnosti stánkov.

Vtedy Mu povedali bratia: *Odíď odtiaľto a choď do Judska, aby aj Tvoji učeníci videli skutky, ktoré činiš. Lebo nik nerobí nič v skrytosti, ale chce byť známy vo verejnosti. Keď také veci robíš, ukáž sa svetu. Lebo ani len Jeho bratia neverili v Neho. Povedal im teda Ježiš: Môj čas ešte neprišiel, ale váš čas je vždy tu. Vás nemôže svet nenávidieť, ale mňa nenávidí, pretože svedčím o ňom, že jeho skutky sú zlé. Vy choďte na slávnosti, a ja na tieto slávnosti nedem, pretože sa môj čas ešte nenaplnil. Toto im povedal a zostal v Galilei. Keď však Jeho bratia odišli na slávnosti, odišiel aj On, nie verejne, ale akoby potajomky. A Židia Ho hľadali na slávnostiach a hovorili: Kde je onen? A v zástupe sa mnoho hovorilo o Ňom; jedni hovorili: Je dobrý! iní zas: Nie je, ale zväzda zástup. Nikto však nehovoril o Ňom verejne zo strachu pred Židmi.“*

Taký trochu provokačný názov tejto kázne. Zvlášť v týchto časoch. Viem, že niektorých ľudí môže podráždiť. V istom zmysle však **má správnym spôsobom podráždiť aj každé Božie slovo a kázeň na ňom založená.**

1. Dnes vás, naši drahí, pozývam do Galiley, kde Pán Ježiš pôsobil - vlastne najviac. Mt 11,21 Evanjelista Ján opisuje epizódu z Jeho života, keď sa v rámci mojžišovských zákonov všetci snažili počas roka trikrát dostať do Jeruzalema. Tak aj teraz, na sedemdnňový sviatok, ktorému hovorili *sukkót*. Všetci išli, aj Jeho bratia, ale **On – ostával doma.**

V texte môžeme pocítiť isté pokarhanie zo strany Jeho rodiny, že sa chystá ostať doma: **Všetci idú, aj Tvoji učeníci, aj Ty by si mal ísť!** Ostáva pravdou, že niektorí židia už plánovali úklady proti Nemu. Lenže toto asi nebol ten hlavný dôvod, prečo sa rozhodol zostať. Zatiaľ zostať. Ján po rokoch v evanjeliu zapísal spomienku bratov na to, ako Pán Ježiš povedal, že **ešte nenastal Jeho čas.**

Ak sa im taká odpoveď aj vtedy videla čudsná, potom, keď po Jeho neskoršom vzkriesení aj sami v Neho uverili, pochopili ich skutočný zmysel. **Ježišovi nešlo o to, aby bol načas na sviatky. Ak hovoril o „svojom čase“, tak hovoril o svojom poslaní.**

Po skutočne iba pár dňoch už Ježiša v evanjeliu stretávame (od 14. verša) ako verejne pôsobiaceho, horlivého sprostredkovateľa Božej novej zmluvy tomuto svetu.

Keby bol šiel rovno s bratmi, s celým zástupom ľudí, ako zvykol chodievať, pôsobil by **zbytočne veľký rozruch.** Ved' v meste už ľudia aj tak o ničom inom medzi sebou nehovorili, iba o tom, či je Mesiáš, alebo nie. Mohol využiť túto situáciu a populisticky si na tom priživiť svoju popularitu. Lenže toto súvisí s tým „Jeho časom“. O popularitu celkom iste nejde.

A tak počkal pár dní a **nepozorovane** - evanjelista píše, že potajomky - **vstúpil do mesta, aby prinášal to svoje Svetlo** tam, kde ho bolo treba.

2. V časoch, keď žili pokusy o reformáciu cirkvi, sa ľudia zahrávali **s otázkou, či sa kresťan nemá venovať len a iba duchovným otázkam.** Všetko ostatné, najmä čo sa týkalo sveta, odložiť stranou. Ved' svet sa neraz v Biblii opisuje ako zlý; tak by nebolo lepšie od neho radšej odísť? Kedysi to tak vo svojej úprimnej zbožnosti urobili pustovníci, neskôr ich nasledovali viaceré mníšske rády.

Veľmi jasný názor k tomuto nebezpečnému postoju

zaujali naši reformátori vo vieroučných knihách. (Aug. vyznanie, zvlášť 16. článok) **Kresťan podľa nich vôbec nemá utekať zo sveta.** Ba dokonca má smelo a verne pracovať trebárs aj ako štátny zamestnanec, úradník či postavený v nejakej funkcii bez strachu z toho, že by tým slúžil vlastne svetskému zriadeniu.

Pretože, ak by kresťania chýbali v štátnej správe, kto by potom ako kresťanská soľ (Mt 5,13) vplýval na beh sveta?

3. Najlepším vzorom pre nás aj v týchto záležitostiach iste ostáva náš Pán Ježiš Kristus. On prišiel z neba a aj keď mal okamihy, že sa utiahol na čas zo sveta do ústrania (napr. Mt 4,1), **vedel, že Jeho poslanie je medzi ľuďmi.** Pochopiteľne, nestaral sa príliš do svetských vecí. Aspoň evanjelisti nám o tom svedčia veľmi málo. Dokonca tak žalostne málo, až máme niekedy pocit, že sa týmto otázkam celkom vyhýbal. Akoby žil v ľudskom tele, no nie celkom ľudským spôsobom...

Pre Neho bol dôležitejší náboženský prínos. Iste...

Lenže zároveň – vstúpil do izraelského sveta, ktorý mal živé očakávanie Mesiáša ako *záchrancu spod rímskej nadvlády.* Na každom kroku *stretával vojakov,* evidentne neodmietal *platenie daní* (Mt 22,21), *vyberáčov daní* (colníkov) poctil tak, že s nimi stoloval (Mt 9,10) a napokon bol odsúdený a aj popravený ako *hurič proti cisárovi* (L 23,3; J 19,12). Po svojom vzkriesení kázal svojim nasledovníkom, aby rozniesli Jeho *evanjelium do celého sveta* (Mt 28,19).

Ak sa nám aj dosiaľ zdalo, že o svet akoby nemal záujem a nestaral sa doňho, teraz vidíme, že je všetko inak. Naplno sa s ním stretával a **práve svet je miesto, ktoré je v centre Jeho záujmu a lásky.** J 3,16

Moji milí, **buďme Mu podobní a snažme sa Ho nasledovať vo všetkom, čo robil!** Záleží nám na duchovných hodnotách, no popri nich nesmieme utekať zo svojej úlohy byť svetlom vo svete, v ktorom žijeme. Ako povedal v tom našom texte Pán Ježiš svojim bratom: **„Váš čas je ... tu.“** (v. 6)

Preto **svieťme Jeho svetlom, keď sme na bohoslužbách v kostole, alebo na doraste, na mládeži, ale rovnako aj vo svojej rodine, medzi svojimi priateľmi či vo svojom zamestnaní.**

Pretože ak sa budeme ako kresťania vyhýbať svojej službe svetla vo svete, tak svoju úlohu nesplníme.

Áno, **je dobré byť kresťanom všade, kde sme. Je dobré, ak sa Božie princípy môžu hlásať cez Jeho nasledovníkov v celej spoločnosti.** Amen.

poznámky ku kázni:

Zvolená téma: **Kresťan a politika**

zvolený text k téme: **text: Ján 7,1-13**

Ide vlastne o 16. čl. AV (O svetských/občianskych veciach), na ktorý som pozabudol v sérii kázni (2012-2017) a nejako som ho tam vtedy preskočil.

Možný názov kázne: **Krajčí ministrom? To snád' ...**

Názov naschvál tvrdo politický a mierne konšpiračný...

Napokon som ho upravil, ale tým sa stal dosť všeobecným.

Otrepanou frázou sa stalo to komunistické „cirkev sa nemá miešať do politiky“. Snažil som sa tejto fráze, ktorej sa ľudia síce dnes ešte dosť držia, vyhnúť...

Cirkev však musí byť svetlom aj v občianskej spoločnosti.

Rozvrh kázne:

Sme svetlom sveta Mt 5,14

1. Ježiš bol/je tiež svetlom sveta

2. Naši reformátori nás v tom povzbudzujú

3. Náš čas je tu teraz byť Jeho svetlom

Navrhnutá téma nedele v agende: Dar Božej lásky, v staršej agende: Zdroj a ovocie služby, evanjelium Ježiš uzdravuje slepého (L 18,31-43, obsahuje aj tretiu, poslednú predpoveď utrpenia u L). Toto evanjelium býva v ev. cirkvách tradične viazané s epištolicou hymnou lásky 1K 13,1-13.

Predpôstna nedeľa patrí do tzv. deviatnikového obdobia, má aj starší názov „mäso-pustná nedeľa“, pretože po nej nastáva pôst a prestávalo sa jesť mäso. K tradíciám pôstu u nás veľa hovorí Nádaská vo svojich publikáciách.

Latinský názov Quinquagesima hovorí o 50 dňoch pred Veľkou nocou (o zvláštnom počítaní týchto dní, ktoré inak nesedia, viac v angl. wiki). Nedeľa dostáva zaujímavý zrkadlový obraz cez Veľkú noc na Letnicové vyliatie Ducha sv. (gr. pentakosta znamená to isté čo lat. quinquagesima – päťdesiat).

Veľmi bohatú tradíciu má táto nedeľa v pravosláví.

V rím.-kat. cirkvi je deviatnikové obdobie od 2. vatik. koncilu zrušené, v nemeckých ev. cirkvách po reformách v r. 2017 sem patrí až 5 možných nediel' (práve tieto sú flexibilné podľa dátumu Veľkej noci).

Tam, kde na si nechávajú na Kvetnú nedeľu posviacať palmové listy, ich v túto nedeľu po roku vyschnuté pália, aby dostali popol k popolcovej strede...

Pohľad do AV (augsburské vyznanie) a OAV (Obrana aug. vyznania), 16. čl.:

AV: Reformátori sú za to, že svetská správa sveta je zriadená samotným Bohom a kresťan môže zastávať jej úrady (a plniť to, čo táto správa vyžaduje – vojen. služba, sklada-nie prísahy, sobášenie sa a pod.).

Je proti názorom (zosobnená vtedy v anabaptistoch), ktoré odmietajú svetské veci.

Odpoveď na AV (u nás známa pod názvom Confutatio): Dielo predovšetkým Johana Ecka tento článok celkovo schvaľuje v súlade aj s kanonickým právom.

OAV: V OAV už zaznieva Lutherovo učenie o dvoch ríšach, rozpisuje sa obšírnejšie. Kritizuje aj Karlstadtov mylný názor na nevlastnenie majetku kresťanmi ako zatemnenie mysle. Potom sa stavia proti starším názorom, že evanjelium je proti svetskému zriadeniu (štátu). Evanjelium prináša odpustenie, nezavádza svetské zákony. Evanjelium zakazuje súkromnú odplatu, tá práve prináleží svetskej správe a tá je podľa R 13,1n Božím dielom.

OAV ešte oslobodzuje mysle ľudí, ktorí mníšskymi učeníami boli v neistote, či kresťania môžu zastávať svetské úrady. Vznikli tým mnohé spory, OAV odpovedá: „kresťania môžu oprávnené užívať občianske zákony a poriadky“. V závere článku vyzdvihuje vážnosť a hodnotu svetského a občianskeho povolania „zavedeného z Božieho príkazu“.

Kázňový text J 7,1-12 ukazuje na Krista a Jeho prístup k vonkajšiemu svetu. Na jednej strane žije (zatiaľ) v skrytosti, na druhej vie, že Jeho poslanie je verejné.

Udalosť je opísaná iba u J, u synoptikov (Mt, Mk, L) nie je.

v. 1: Text nie je pokračovaním deja J 6, ako by sa mohlo zdať. Iba ďalšou zo spomienok evanjelistu. Ukazuje na to úvodné slovo „potom“ použité aj v 5., 6. a 21. kap.

Ježiš teraz chodil podľa Jána iba po Galilei, vyhýbal sa Júdsku a jeho Jeruzalemu potom, ako mu po (druhej) návšteve mesta židia hrozili zabitím (5,16). Čo robil teraz v Galilei, jemne naznačuje 3. a 4. verš.

v. 2: Blížil sa veľký sviatok stánkov (3M 23,33-43), nazývaný sukkot. Trval sedem dní na jeseň, išlo vlastne o poďakovanie za úrody. Nezabudnime, že tá doba bola omnoho viac agrárna, než naša a tento sviatok mal zvláštnu hodnotu. Iste aj s ohľadom na ostatné národy, ktoré oproti Izraelu mali svojich Baalov ako bohov plodnosti.

v. 3: Bratia Pána Ježiša Ho posielajú do Júdska, kam iste pôjdu aj učeníci. Ján sa vôbec zameriaval na Ježiša viac v Jeruzaleme. Síce iste vedeli, že Ježiš tam podľa 1. v. nechcel ísť pre vražednú nenávisť židov, no napriek tomu Mu odporúčajú ísť tam.

v. 4: Ježiš v Galilei robil veľké veci (iste mnoho z toho, čo sa spomína vo všetkých evanjeliách). Neznamená to, že bratia hovoria o skutkoch, ktoré robil bez učeníkov. To bol celkový obraz o Ňom. Ale teraz sa – tak to vyzerá – rozhodol ostať doma.

Galilea nie je nič, zabudnutý kraj. To je akoby niekto v našich dedinkách robil zázraky a my by sme vnímali, že sú to svetové veci. Posielali by sme ho do Bratislavy, Prahy a ešte ďalej. Možnože sa bratia na Jeho divoch a Jeho sláve ako na PR chceli priživiť, vybudovať aj svoju slávu.

Ježiš tiež vedel, že Jeho pôsobenie MUSÍ byť verejné. Ale v pravý čas. K tomu 6. v.

v. 5: Táto poznámka je jedna z viacerých, kde vidieť, že Jeho rodina mala problém s prijatím toho, že člen ich domácnosti by mohol byť Mesiášom. Mk 3,21.31-35 a 6,4 To je asi celkom prirodzené (v zmysle J 1,11 a 4,44). Aj keď robil divné veci, až zázraky, pre nich to bol stále ich brat, ktorý s nimi stále vyrastal. I keď podľa L 1,26-38 a 2,19.51 by minimálne Jeho matka mala vedieť, že Ježiš JE Mesiášom. No bola to taká neuveriteľná správa, že si na ňu ani ona nezvykla.

Vďaka Pánovi – najneskôr po vzkriesení uverili aj oni (Sk 1,14).

v. 6: Ježišova odpoveď o čase svojom a čase jeho bratov.

Čo je tu „Ježišov čas“? Ježiš tu iste myslí na splnenie svojho poslania. Ale táto slávnosť je iba sukkotom, nie paschou. Ešte nie je Jeho čas obetovať sa. (V J 10,22nn je opis ďalšej slávnosti – posvätenia chrámu v zime. Aj tam Ján vkladá myšlienku času, ktorý ešte stále nenastal – v. 24.) Celkom iste tomu bratia nerozumeli.

No Jeho čas sa blíži – po opustení mnohými učeníkmi (J 6,66), židovskými úkladmi a plánovaným zabitím Ježiša (J 5,16) a teraz ešte stále pretrvávajúcej nevere Jeho najbližších /rodiny/ je už jasné, že čas sa naplňa.

„Ale váš čas je tu stále.“ (najpresnejšie v kral. a z toho aj Roh.: „váš čas je stále hotový“, v zmysle pripravený) Pre ostatný svet (vrátane bratov) ostáva čas milosti otvorený, ba pripravený na veci, ktoré Jeho obeťou ešte len majú nastať.

v. 7: Kým bratia žijú normálny život ako všetci ostatní a preto ich (zatiaľ) okolitý svet úplne prijíma, Ježiš je iný a logicky ho ako iného nenávidí. Prečo? Pretože Ježiš svedčí o zlých skutkoch sveta! Ježiš nestojí mimo sveta, ako nejaké božstvo, ktorému sa postaví socha, ale On priamo prišiel do tohto sveta, nestráni sa ho, ale do neho na prvý pohľad nepatrí. Nie, kým je svet pod vládou Diabla (L 4,6), ale zmení sa to (Zjav 20,7-10).

v. 8: V našom preklade (na rozdiel od Roh. a kral.) chýba slovíčko „ešte“ v zmysle „ja ešte na slávnosti nejdem“ preto, lebo to slovíčko sa nachádza iba v niektorých odpisoch rukopisu Jána. S tým slovíčkom „ešte“ by to znamenalo, že Ježiš sa chystá ísť, ale neskôr – čo napokon aj spravil. Bez neho zase, že ten sviatok sukkot nie je pre Neho tak dôležitý a pôjde iba ak sa ukáže, že bude dobré tam byť = „Jeho čas sa naplní“.

Niektorí racionalisti sa v tomto verši pokúšali Ježiša usvedčiť z klamstva (napr. Schopenhauer).

v. 9: Aj zostal doma, v Galilei. Načas.

v. 10: Bratia odišli na slávnosti, nevieme, či hneď na začiatok, ale ak zachovávali predpis 3M 23, tak tam museli byť už od prvého dňa (v. 35). Ježiš zatiaľ ešte nešiel – k tomu v. 11. Potom sa rozhodol predsa len ísť tiež.

Prečo tá zmena oproti v. 8? Ježiš predsa ako žid dodržiaval zákon a ten Mu podľa 2M 23,17 prikazoval trikrát v roku sa ukázať v Jeruzaleme (Veľká noc, Sviatok stánkov a Sviatok posv. chrámu). Neísť by dalo nesprávnu príležitosť pre kňazov hľadať na ňom vinu (a takúto Mu ani nikdy nevytkli).

To, že nešiel verejne, ale potajomky, vypovedá o ceste, nie o pobyte v meste na sviatkoch. Zvyčajne šiel v sprievode, teraz, možno na tretí, až štvrtý deň (prišiel až na polovicu slávností – v. 14) už do mesta nešiel nik, všetci tam už boli a tak mohol ísť ozaj nepozorovane, v pokoji, akoby potajomky.

v. 11: Že chýbal na slávnostiach, vidieť z poznámky tohto verša. Nemohol tam byť ani potajme, pretože už bol tak známy, že by pozornosti nijako neunikol. Ale v otázke židov „Kde je?“ už cítiť vyhľadávanie ďalšej viny, ktorú by Mu mohli prišit' (a o nej sme hovorili vo výklade predchádzajúceho verša).

v. 12: Samozrejme, jeho popularita bola obrovská – top topic. Pre Jána bolo dôležité o tom v evanjeliu písať. Kým kňazi sa pýtali: „Kde je?“ (v. 11), medzi ľuďom prebiehala klasická diskusia: „Kto je?“ Kérygmaticky (zvestne) podnetný pomer otázok.

Medzi ľuďmi boli dva názory: Pre jedných bol dobrý, pre iných zvodcom.

v. 13: Ale všetko bolo iba v oblasti šuškania. Ešte nenastal pravý čas. No Ježiš nemôže donekonečna ostať v ústraní. Od 14. verša Ježiš vystupuje verejne a v Jánovom evanjeliu všetko začína spieť k naplneniu jeho poslania.

Použitá literatúra:

Biblia (ev., gr.)

wikipedia (čes. a angl.)

Kniha svornosti, kalich 2006

Odpoveď na Augsburské vyznanie, Badín 2015

<http://www.freebiblecommentary.org>

námet k bibl. textu:

<https://www.slovoplus.sk/krotitelia-mytov-5-cirkev-sa-nema-miesat-do-politiky?>